

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
سیزده	پیشگفتار ویراست ۲
۱	دیباچه بر چاپ چهارم
۴	مقدمه
	باب یکم: معرفی شخصیت حقوقی و شرکت
۹	بخش یکم: شخصیت حقوقی
۱۰	فصل یکم: تعریف شخصیت حقوقی
۱۳	فصل دوم: زمان تحقق شخصیت حقوقی
۱۴	گفتار نخست: زمان ایجاد شخصیت حقوقی اشخاص حقوقی غیر تجاری
۱۴	مبحث یکم: اشخاص حقوقی دولتی و شهرداریها
۱۶	مبحث دوم: مؤسسات غیر تجاری خصوصی
۱۷	مبحث سوم: وقف
۱۸	گفتار دوم: زمان ایجاد شخصیت حقوقی اشخاص حقوقی تجاری
۱۸	مبحث یکم: تشکیل عملی شرکت تجاری به عنوان معیار ایجاد شخصیت حقوقی
۲۱	مبحث دوم: ثبت شرکت تجاری به عنوان ملاک ایجاد شخصیت حقوقی
۳۱	فصل سوم: فرضیات مربوط به ماهیت شخصیت حقوقی
۳۱	گفتار نخست: مجازی و فرضی بودن شخصیت حقوقی
۳۲	گفتار دوم: واقعی بودن شخصیت حقوقی
۳۳	فصل چهارم: آثار شخصیت حقوقی
۳۳	گفتار نخست: نام و عنوان مستقل
۳۴	گفتار دوم: دارا بودن اموال مخصوص به خود
۳۵	گفتار سوم: حقوق و تعهدات و مسئولیتهای مستقل
۳۹	گفتار چهارم: اقامتگاه شخص حقوقی

صفحه	عنوان
۴۴	گفتار پنجم: تابعیت شخص حقوقی
۴۸	فصل پنجم: انواع شخصیت حقوقی
۴۹	گفتار نخست: اشخاص حقوقی غیر تجاری
۵۲	گفتار دوم: اشخاص حقوقی تجاری (شرکتهای تجاری)
بخش دوم: شرکت	
۵۶	فصل یکم: انواع شرکت
۵۷	گفتار نخست: شرکتهای مدنی
۶۱	گفتار دوم: شرکتهای غیر تجاری
۶۲	گفتار سوم: شرکتهای تجاری
۶۵	فصل دوم: فرضیات و دسته‌بندی شرکتهای تجاری
۶۵	گفتار نخست: فرضیات مربوط به شرکت تجاری
۶۵	مبحث یکم: نظریه قراردادی بودن شرکت
۶۶	مبحث دوم: نظریه شخصیت حقوقی یا سازمانی
۶۷	مبحث سوم: تلفیقی از دو دیدگاه
۶۷	گفتار دوم: انواع و تقسیم‌بندی شرکتهای تجاری
۶۸	مبحث یکم: انواع شرکت تجاری
۷۱	مبحث دوم: دسته‌بندی شرکتهای تجاری
۷۳	فصل سوم: انواع و ساختار شرکتهای تجاری در حقوق انگلستان و حقوق فرانسه
۷۴	گفتار نخست: ساختار شرکتها در حقوق انگلستان
۸۰	گفتار دوم: ساختار شرکتها در حقوق فرانسه
باب دوم: شرکتهای سرمایه	
۸۵	بخش یکم: معرفی شرکتهای سرمایه
۸۵	فصل یکم: تعریف و ویژگیهای شرکتهای سهامی
۸۶	گفتار نخست: تعریف و جایگاه شرکتهای سهامی
۸۹	گفتار دوم: انواع شرکت سهامی و وجه متمایز آنها
۸۹	مبحث یکم: تمایز در فلسفه تأسیس
۹۰	مبحث دوم: شیوه تأسیس

صفحه	عنوان
۹۱	مبحث سوم: عدم لزوم تشکیل مجمع عمومی مؤسس در شرکت سهامی خاص
۹۲	مبحث چهارم: میزان سرمایه
۹۳	مبحث پنجم: شمار سهامداران
۹۴	مبحث ششم: تعداد مدیران
۹۴	مبحث هفتم: امکان انتشار اوراق مشارکت
۹۵	مبحث هشتم: پذیرش در بازار بورس اوراق بهادار
۹۵	مبحث نهم: بازرسی و نظارت
۹۶	فصل دوم: تعریف و ویژگیهای شرکت با مسئولیت محدود
۹۷	گفتار نخست: مسئولیت محدود شرکا
۹۷	گفتار دوم: اهمیت سرمایه
۹۸	گفتار سوم: عدم تقسیم سرمایه به سهام یا قطعات سهم
۹۹	گفتار چهارم: محدودیت در واگذاری سهم الشرکه
۱۰۳	گفتار پنجم: نظارت بر شرکت
۱۰۵	بخش دوم: تشکیل شرکتهای سرمایه
۱۰۵	فصل یکم: تشکیل شرکت سهامی
۱۰۶	گفتار نخست: تشکیل شرکت سهامی عام
۱۰۶	مبحث یکم: تعریف تشکیل - تأسیس و مؤسس - پذیرهنویس
۱۰۹	مبحث دوم: تهیه مدارک و اسناد جهت دریافت اجازه پذیرهنویسی
۱۱۶	مبحث سوم: مرحله پذیرهنویسی
۱۲۳	مبحث چهارم: مجمع عمومی مؤسس
۱۳۳	مبحث پنجم: ثبت شرکت سهامی عام
۱۳۴	گفتار دوم: تشکیل شرکت سهامی خاص
۱۳۴	مبحث یکم: مرحله تهیه مدارک
۱۳۶	مبحث دوم: مرحله ثبت شرکت
۱۳۷	گفتار سوم: عدم تشکیل (ثبت) شرکت سهامی
۱۴۰	گفتار چهارم: مسئولیتهای مدنی و کیفری در تأسیس شرکت سهامی
۱۴۰	مبحث یکم: مسئولیتهای مدنی
۱۴۳	مبحث دوم: مسئولیت کیفری
۱۴۶	فصل دوم: تشکیل شرکت با مسئولیت محدود

صفحه	عنوان
۱۴۶	گفتار نخست: شرایط تشکیل شرکت با مسئولیت محدود
۱۴۶	مبحث یکم: شرایط صحت انجام معاملات
۱۴۸	مبحث دوم: وجود حداقل دو شریک
۱۴۹	مبحث سوم: لزوم پرداخت و تسلیم کل سرمایه
۱۵۱	مبحث چهارم: لزوم وجود شرکتنامه و اساسنامه
۱۵۳	گفتار دوم: مسئولیتهای ناشی از تشکیل شرکت با مسئولیت محدود
۱۵۳	مبحث یکم: مسئولیتهای مدنی
۱۵۴	مبحث دوم: مسئولیتهای کیفری
۱۵۶	بخش سوم: دوره حیات شرکتهای سرمایه
۱۵۶	فصل یکم: دوره حیات شرکت سهامی
۱۵۷	گفتار نخست: سازمان و ارکان شرکت سهامی
۱۵۸	مبحث یکم: رکن تصمیم گیری (مجامع عمومی)
۱۷۶	سهام دارای حق رأی به چه معنی است؟
۱۹۴	مبحث دوم: اداره شرکت سهامی
۲۴۱	مبحث سوم: ارکان کنترل کننده
۲۶۱	گفتار دوم: سرمایه و امور مالی شرکت سهامی
۲۶۱	مبحث یکم: انواع سرمایه
۲۶۳	مبحث دوم: تغییر در سرمایه شرکت
۲۸۸	گفتار سوم: اوراق بهادار شرکت سهامی
۲۹۰	مبحث یکم: سهام
۳۱۴	مبحث دوم: اوراق مشارکت - اوراق قرضه
۳۲۸	فصل دوم: دوره حیات شرکت با مسئولیت محدود
۳۲۸	گفتار نخست: سازمان و ارکان شرکت با مسئولیت محدود
۳۲۹	مبحث یکم: رکن تصمیم گیرنده
۳۳۸	مبحث دوم: اداره شرکت با مسئولیت محدود
۳۵۴	مبحث سوم: بازرسی و نظارت در شرکت با مسئولیت محدود
۳۶۱	گفتار دوم: سرمایه و امور مالی شرکت با مسئولیت محدود
۳۶۱	مبحث یکم: مفهوم و نقش سرمایه
۳۶۲	مبحث دوم: واگذاری سهم الشرکه

صفحه	عنوان
۳۶۴	مبحث سوم: تنظیم صورتهای مالی
۳۶۶	مبحث چهارم: تقسیم سود و زیان
۳۶۷	مبحث پنجم: پیش‌بینی اندوخته قانونی
۳۶۹	بخش چهارم: پایان حیات شرکتهای سرمایه
۳۶۹	فصل یکم: پایان حیات شرکتهای سهامی
۳۷۰	گفتار نخست: شیوه‌های انحلال شرکت سهامی
۳۷۱	مبحث یکم: موضوع شرکت انجام شده یا انجام آن غیر ممکن شده باشد
۳۷۳	مبحث دوم: شرکت برای مدت معین تشکیل گردیده و آن مدت منقضی شده باشد
۳۷۴	مبحث سوم: ورشکستگی
۳۷۵	مبحث چهارم: انحلال با تصمیم مجمع عمومی فوق‌العاده
۳۷۶	مبحث پنجم: انحلال به حکم دادگاه
۳۸۱	گفتار دوم: آثار انحلال شرکت
۳۸۱	مبحث یکم: واگذاری مدیریت به مدیران تصفیه
۳۸۲	مبحث دوم: حفظ شخصیت حقوقی شرکت تا پایان عملیات تصفیه
۳۸۳	مبحث سوم: تصفیه شرکت
۳۸۳	مبحث چهارم: ثبت و آگهی انحلال
۳۸۴	گفتار سوم: شیوه و تشریفات تصفیه شرکت (ارکان شرکت در حال تصفیه)
۳۸۴	مبحث یکم: مجامع عمومی
۳۸۶	مبحث دوم: اداره تصفیه
۳۹۴	مبحث سوم: نظارت بر تصفیه
۳۹۵	گفتار چهارم: پایان کار تصفیه
۳۹۶	فصل دوم: انحلال شرکت با مسئولیت محدود
۳۹۶	گفتار نخست: موارد انحلال
۳۹۷	مبحث یکم: انجام موضوعی که شرکت برای آن تشکیل گردیده و یا ...
۳۹۷	مبحث دوم: پایان مدت شرکت
۳۹۸	مبحث سوم: ورشکستگی
۳۹۸	مبحث چهارم: تصمیم شرکا
۳۹۹	مبحث پنجم: در صورتی که به واسطه ضررهای وارده نصف سرمایه شرکت...
۴۰۰	مبحث ششم: در مورد فوت یکی از شرکا اگر...

صفحه	عنوان
۴۰۱	گفتار دوم: آثار انحلال
۴۰۱	مبحث یکم: بقای شخصیت حقوقی تا پایان تصفیه
۴۰۱	مبحث دوم: عدم توجه مسئولیت به شرکا
۴۰۲	مبحث سوم: تقسیم دارایی شرکت
۴۰۳	گفتار سوم: ساختار و ارکان شرکت با مسئولیت محدود در حال تصفیه و...
باب سوم: شرکتهای اشخاص و شرکتهای مختلط	
۴۰۹	بخش یکم: شرکتهای اشخاص (تضامنی - نسبی)
۴۰۹	فصل یکم: ویژگیهای شرکتهای تضامنی - نسبی
۴۱۰	گفتار نخست: محدود نبودن مسئولیت شرکا به میزان سرمایه آنها
۴۱۴	گفتار دوم: نقش و اهمیت شخصیت شرکا
۴۱۵	گفتار سوم: نام شرکت
۴۱۷	گفتار چهارم: منع واگذاری سرمایه جز به اتفاق آرا
۴۱۸	گفتار پنجم: ارتباط دیون شخصی شرکا با بقای شرکت
۴۱۹	فصل دوم: تشکیل شرکتهای تضامنی و نسبی
۴۲۰	گفتار نخست: شرایط ماهوی
۴۲۲	گفتار دوم: شرایط شکلی
۴۲۴	فصل سوم: دوره فعالیت و حیات شرکتهای تضامنی و نسبی
۴۲۴	گفتار نخست: مرجع تصمیم گیری
۴۲۵	گفتار دوم: اداره شرکتهای تضامنی و نسبی
۴۲۵	مبحث یکم: شیوه انتخاب و جایگاه مدیران
۴۲۸	مبحث دوم: وظایف و اختیارات مدیران شرکتهای تضامنی و نسبی
۴۳۱	مبحث سوم: مسئولیتهای مدیران شرکتهای تضامنی
۴۳۲	گفتار سوم: نظارت بر شرکتهای نسبی و تضامنی
۴۳۳	فصل چهارم: سرمایه و حسابهای شرکتهای اشخاص
۴۳۳	گفتار نخست: نقش سرمایه در شرکتهای اشخاص
۴۳۴	گفتار دوم: واگذاری سهم الشرکه
۴۳۶	گفتار سوم: تنظیم صورتهای مالی و تقسیم سود
۴۳۹	فصل پنجم: انحلال شرکتهای تضامنی و نسبی
۴۴۰	گفتار نخست: جهات انحلال شرکتهای تضامنی و نسبی

صفحه	عنوان
۴۴۰	مبحث یکم: در مورد فقرات ۱ و ۲ و ۳ ماده ۱۹۹
۴۴۰	مبحث دوم: در صورت تراضی تمام شرکا
۴۴۰	مبحث سوم: در صورتی که یکی از شرکا به دلایلی ...
۴۴۲	مبحث چهارم: در صورت فسخ یکی از شرکا مطابق ماده ۱۳۷
۴۴۳	مبحث پنجم: در صورت ورشکستگی یکی از شرکا مطابق ماده ۱۳۸
۴۴۴	مبحث ششم: در صورت فوت یا محجوریت یکی از شرکا مطابق ...
۴۴۶	مبحث هفتم: انحلال به درخواست بستانکار شخصی شرکا
۴۴۶	گفتار دوم: آثار انحلال
۴۴۸	گفتار سوم: اداره امر تصفیه
۴۵۰	بخش دوم: شرکتهای مختلط
۴۵۱	فصل یکم: انواع شرکتهای مختلط و ویژگیهای آنها
۴۵۴	فصل دوم: اداره شرکتهای مختلط
۴۵۵	فصل سوم: نظارت بر شرکتهای مختلط
۴۵۸	فصل چهارم: انحلال شرکتهای مختلط
۴۶۰	منابع و مأخذ

پیشگفتار ویراست ۲

از هنگام چاپ آخرین نسخه اصلاح شده کتاب پیش رو در سال ۱۳۸۹، علاوه بر تغییر در نگاه نگارنده نسبت به برخی مفاهیم و قواعد حقوقی منعکس در کتاب، دگرگونیهای چندی نیز در حقوق موضوعه مرتبط به حوزه شرکتهای شاهد بوده ایم. در چاپ حاضر تلاش شده است تا از یک سو، افزون بر رفع برخی ایرادهای نگارشی، نارساییهای موجود با ملاحظه دگرگونیهای نوین برطرف شود، و از سوی دیگر، قوانین تازه تصویب در حقوق ایران به ویژه قانون برنامه پنجم توسعه در سال ۱۳۸۹، قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ و نیز قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی مصوب اردیبهشت ۱۳۹۴ که دگرگونی چشمگیری در حوزه بنگاهداری اقتصادی ایجاد کردند مورد توجه قرار گیرد. همچنین در بازبینی کوشش شده است تا دگرگونیهای احتمالی در حقوق کشورهای مطرح در این نوشتار، از جمله قانون شرکتهای ۲۰۰۶ انگلستان و اصلاحات بعدی آن، مدنظر قرار گیرد.

با این توضیح که در قانون برنامه پنجم توسعه برخی نهادهای نوین مانند گروه اقتصادی با منافع مشترک پیش بینی گردید و یا در مقررات موجود آن قانون از جمله احکام ناظر به شرایط ادغام شرکتهای تجاری اصلاحاتی معمول شد. قانون مجازات اسلامی هم برای نخستین بار و پس از اشارات نارسا در قانون جرائم رایانه ای، جرائم و کیفرهای اشخاص حقوقی را پیش بینی کرده، قاعده مند ساخت تا زمینه ساز تحولی شگرف در بزه انگاری اعمال شخص حقوقی و کیفر شرکتهای تجاری باشد. به علاوه برای نخستین بار در حقوق ما بر پایه بند ب ماده ۲۸ قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی، به شرکتهای تجاری اجازه داده شد تا در شرایطی

دارنده سهام خود گردند؛ امری که تاکنون و به صراحت ماده ۱۹۸ لایحه اصلاحی قانون تجارت ۱۳۴۷ اکیداً منع شده است.

اصلاحات انجام شده، به ویژه ناظر به ایرادهای نگارشی، مرهون اعلام نظر خوانندگان چاپهای پیشین کتاب است که ضمن قدرشناسی از این مهربانان، همچنان بر توجه پرمهرشان به چاپ پیش رو نیازمندیم.

دیباچه بر چاپ چهارم

حقوق شرکتهای تجاری اگرچه عنوانی چندان گوش آشنا در میان جامعه حقوقی ایران نیست، لکن، بخش اصلی قانون تجارت ۱۳۱۱ و همه ۳۰۰ ماده لایحه اصلاحی ۱۳۴۷ آن قانون را مقررات ناظر بر شرکتهای تجاری شکل می دهند؛ به گونه ای که ۴۳۹ ماده یعنی بیش از نیمی از مجموع ۸۲۷ مواد قانون یاد شده، خاص شرکتهای تجاری و اشخاص حقوقی است. با ملاحظه این حقیقت که علاوه بر مواد یاد شده، مقررات ورشکستگی بر همه بازرگانان اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی بار می گردد، جایگاه شرکتهای تجاری در حقوق موضوعه ایران بیش از پیش آشکار می گردد.

افزون بر آن، در بسیاری از نظامهای حقوقی، رشته ای مستقل از حقوق تجارت، به نام «حقوق شرکتها» با قواعد ویژه خود و قوانینی با همین عنوان از یک سده پیش به رسمیت شناخته شده است. با این حال، به دلیل اقتباس و پیروی قانون گذار ایرانی از حقوق فرانسه و گرایش و وابستگی حقوقدانان ایرانی دانش آموخته خارج از کشور که در گذشته تقریباً همگی در کشور فرانسه تحصیل نموده اند، دانش و تجربه و حتی اصول اولیه حقوق شرکتهای دیگر کشورها محجور و ناشناخته مانده است. به همین جهت حقوق تجارت ایران با دستکاری اندک و البته فارغ از نوآوریهای قانون گذار و حقوقدانان فرانسوی چه از جهت شکل و سیاق و چه از حیث احکام، نزدیک به یک سده است که بر روابط تجاری کشور ما حکم می راند.

این در حالی است که کشورهای اروپایی و از جمله فرانسه دیرزمانی است که پایه پای دگرگونی در روابط اقتصادی و اجتماعی، به بازبینی قواعد حقوقی خود پرداخته و این روند با وصف الزامات جامعه اروپایی و سپس اتحادیه اروپایی شتاب

بیشتری گرفته است.

تحصیل در حقوق شرکتهای در کشور انگلستان به عنوان خاستگاه حقوق عرفی، آموزه‌های ارزشمندی از دنیایی جدید و متفاوت از آنچه که تاکنون در حوزه حقوق شرکتهای تجاری در ایران حاکم بوده است را به نگارنده کتاب حاضر ارزانی داشت. نزدیک به یک دهه تدریس در این رشته، بیش از سه سال کار پژوهشی در حقوق شرکتهای ایران و مقایسه با حقوق دیگر کشورها به عنوان مجری طرح ملی اصلاح بخش شرکتهای قانون تجارت که هم‌اکنون در شور دوم مجلس قرار دارد و بالاخره فعالیت و کار نزدیک به دو دهه در حوزه شرکتهای تجاری، نگارنده را بر آن داشت تا بخشی از اندوخته‌های خود را به رشته نگارش درآورد. این نوشته در کنار کتب ارزشمند موجود، در مورد شرکتهای تجاری، دیدگاه دیگری از قواعد و تفسیر مقررات قانون تجارت و لایحه اصلاحی ۱۳۴۷ را پیش روی خوانندگان قرار خواهد داد. در این بررسی تلاش شده تا در فقدان رویه قضایی قابل اتکا و نبود بایگانی دسته‌بندی شده از آراء مربوط به شرکتهای تجاری با مراجعه به اداره ثبت شرکتهای و مذاکره با دست‌اندرکاران آن، مجموعه داده‌های موجود و رویه مرجع مزبور در رابطه با ابهامات موجود قانونی گردآوری و مورد توجه قرار گیرد. در این کتاب، با توجه به آمار ارائه شده از سوی اداره ثبت شرکتهای تهران در خصوص شمار شرکتهای ثبت شده در آن اداره تا پایان سال ۱۳۸۴ به شرح زیر، بیشترین تأکید بر شرکتهای سرمایه و به‌ویژه شرکتهای سهامی گردیده است. از مجموع شرکتهای ثبت شده:

شرکتهای با مسئولیت محدود با ۱۹۲۰۰۰	در ردیف نخست
شرکتهای سهامی خاص با ۱۶۸۰۰۰ و سهامی عام با ۶۸۰	در ردیف دوم
شرکتهای تضامنی با ۲۸۹۰	در رتبه سوم
شرکتهای نسبی با ۲۲۰۰	در ردیف چهارم
شرکتهای مختلط غیر سهامی با ۴۰۰	در ردیف پنجم
و شرکتهای مختلط سهامی با ۲۷۰	در ردیف آخر

قرار گرفته‌اند.

شایان یادآوری است که به گواهی سوابق موجود و اظهار مسئولان آن اداره سه نوع شرکت اخیر، یعنی شرکتهای نسبی و مختلط سهامی و غیر سهامی در سی سال گذشته تقریباً موضوع تقاضا برای ثبت نبوده‌اند و ثبت شرکت تضامنی نیز، علی‌رغم رواج آن در گذشته، به‌ندرت انجام گرفته است.

در چاپ حاضر از یک سو، افزون بر رفع برخی ایرادات نگارشی، تلاش شده تا نارساییهای موجود نیز برطرف شود و از سوی دیگر، قوانین تازه تصویب و تحولات حقوق موضوعه در حقوق ایران و دیگر کشورهای مورد اشاره از جمله قانون شرکتهای ۲۰۰۶ انگلستان، مورد توجه قرار گیرد.

مقدمه

کتاب حاضر، تحت عنوان حقوق شرکتهای تجاری، حاصل نزدیک به دو دهه تدریس در دانشگاه علامه طباطبایی و دیگر دانشگاههای کشور، و اجرای طرح ملی اصلاح قانون تجارت (بخش شرکتهای تجاری) - که به عنوان لایحه اصلاحی قانون تجارت ۱۳۸۴ از سوی هیئت وزیران تصویب و به مجلس فرستاده شد و کلیات آن به تصویب کمیسیونهای مشترک مربوط رسیده است- و نیز کار عملی به عنوان عضو هیئت مدیره، مشاور حقوقی و وکیل شرکتهای مختلف از سال ۱۳۶۷، با وصف تحصیل در انگلستان و آشنایی به نظام حقوقی کاملاً متفاوت با قواعد حقوقی فرانسه است.

ضرورت انتقال اندوخته‌ها از نگاهی دیگر به ویژه با توجه به آنکه همه نوشته‌های حقوقی در زمینه شرکتهای تجاری نه تنها به دلیل آنکه نویسندگان آنها دانش آموخته فرانسه بوده‌اند بلکه به جهت آنکه قانون تجارت ایران برگرفته از نظام حقوقی آن کشور است، از جمله انگیزه‌های اصلی نگارنده به نگارش نوشته پیش رو بوده است.

کتاب از سه باب: کلیات، شرکتهای سرمایه و شرکتهای اشخاص و شرکتهای مختلط تشکیل شده است. باب کلیات به دو مفهوم شخصیت حقوقی به عنوان مدخل ورود به بحث روشن‌ترین مصداق شخصیت حقوقی، یعنی شرکتهای تجاری، و مفهوم شرکت که اعم از شرکتهای غیر تجاری (عمدتاً شرکت مدنی) و شرکتهای تجاری است، می‌پردازد.

در باب دوم، شرکتهای سرمایه (عام و خاص) و با مسئولیت محدود منقسم به چهار بخش به شرح زیر به بررسی گذاشته می‌شوند:

بخش یکم، به تعریف و ویژگیهای این دو شرکت، و وجوه تمایز شرکتهای سهامی عام و خاص با یکدیگر از یک سو، و تفاوتهای شرکت سهامی با شرکت با مسئولیت محدود از سوی دیگر اختصاص یافته است.

بخش دوم، تشکیل و روند تأسیس هر یک از سه شرکت سهامی عام، شرکت سهامی خاص و شرکت با مسئولیت محدود را به تفکیک توضیح می‌دهد.

بخش سوم، ناظر به دوره فعالیت هر یک از آن شرکتهای، مفصل‌ترین بخش کتاب را به دو فصل شکل می‌دهد. فصل یکم از این بخش، دوره حیات شرکت سهامی مشتمل بر سه گفتار سازمان و آرکان شرکتهای سهامی (رکن تصمیم‌گیرنده یا مجامع عمومی شرکا، رکن اداره‌کننده یا مدیران و رکن کنترل‌کننده یا بازرسان قانونی)، سرمایه و امور مالی و بالاخره اوراق بهادار شرکتهای سهامی را به تفصیل تجزیه و تحلیل می‌نماید. در فصل دوم، دوره حیات شرکت با مسئولیت محدود که به علت عدم تجویز اوراق بهادار (برگ سهام و اوراق مشارکت، قرضه) برای این شرکت از سوی قانون‌گذار، تنها در دو گفتار آرکان شرکت و امور مالی آن مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

بخش چهارم از باب دوم، به آخرین مرحله موجودیت شرکتهای سرمایه یعنی انحلال و تصفیه آنها می‌پردازد.

باب پایانی یعنی باب سوم، شرکتهای اشخاص (تضامنی و نسبی) را در بخش یکم و شرکتهای مختلط (مختلط سهامی و مختلط غیر سهامی) را در بخش دوم، معرفی و نحوه تشکیل، فعالیت و انحلال آنها را به بررسی می‌گذارد.